

Als je het park inrijdt vanaf de Nieuwe Gouwe en je passeert de kruising met de Winterdijk, zie je hem meteen: de valse christusdoorn. Hij staat rechts in het gras, bijna direct voor je neus. Is het een opvallende boom? Nou, op het eerste gezicht eigenlijk niet. En toch is deze boom ook bijzonder, net als zoveel andere in ons park. Het is dan ook niet voor niets dat hij opgenomen is in de bomenroute van Gouda.

Naam

Allereerst is het toch de naam die intrigeert. Waarom een "valse" christusdoorn en ten tweede, wat heeft deze boom met Christus te maken? Om te beginnen wordt de kwalificatie "vals" gegeven omdat er ook een "echte" christusdoorn bestaat, twee zelfs. De eerste, de *Paliurus spina-christi*, is een heester die tot een heel andere familie behoort dan onze Gleditsia. Deze zeer doornige, stuikachtige, kleine boom groeit in Zuid-Europa en Klein-Azië en heeft lange, vlijmscherpe doorns in paren langs lange, buigzame twijgen. En dan is er nog de bekende kamerplant, de christusdoorn: *Euphorbia milii*, weer een andere familie. Deze laatste, wat ouderwetse kamerplant bloeit met rode (of witte) bloemetjes en alle onderdelen van de plant zijn giftig tot zeer giftig; pas er dus mee op. En wat de naam met Christus te maken heeft; daar kom ik later op terug.

Uiterlijk

Onze eigen valse christusdoorn (Latijnse naam: *Gleditsia triacanthos*) is een bladverliezende boom. Hij is nu in december dan ook helemaal kaal. De boom groeit vooral in zijn jeugd snel en kan bij ons in Nederland een hoogte van 20 tot 30 m bereiken. Meestal heeft hij een brede, los vertakte kroon. Heel kenmerkend zijn de grote, messcherpe doorns – roodbruin van kleur – die aan de stam en aan de takken zitten. Het loof is best mooi. Het is een varenachtig blad, frisgroen van kleur en enkel- of dubbelgeveerd. Het blad kan wel 20 cm lang worden. In de herfst verkleuren de bladeren tot een fraaie goudgele kleur. Vooral dit jaar was de herfst in ons park mooier dan ooit en de valse christusdoorn was toen ook echt een sierraad van het park.

De *Gleditsia* is eenhuizig. In juni verschijnen kleine, onopvallende witte-groenachtige vlinderbloemige trossen, waar veel honing in zit. Later worden die gevolgd door 25 cm lange peulen, waar de harde zaden inzitten. Deze peulen zijn een beetje gedraaid en eerst geelgroen. Als ze indrogen en rijpen worden ze bruinrood, dan purperbruin en uiteindelijk bijna zwart gekleurd. Als de boom ouder wordt, worden de stam en dikkere takken omhuld met een kurkachtige omlijsting. Dit is een van de typerende en opvallende eigenschappen van deze soort.

Herkomst

Oorspronkelijk komt de valse christusdoorn uit Noord-Amerika en dan het oostelijk gedeelte daarvan. De geslachtsnaam *Gleditsia* is afgeleid van de Duitse botanicus Johann Gottlieb Gleditsch (1714-1786), toenmalig directeur van de botanische tuin in Berlijn en een vriend van Linnaeus. In zijn natuurlijke omgeving is de *Gleditsia*, samen met eiken, essen en esdoorns, een pionierplant d.w.z. dat hij geen hoge eisen aan de bodem stelt en snel groeit.

Gleditsia's komen nu niet alleen voor in de gematigde zone van het noordelijk halfrond, maar ook in de zuidelijke Himalaya, in Zuidoost-Azië, op Taiwan en de Filippijnen, in Indochina, India, Indonesië en Zuid-Amerika. Bijzonder is dat de boom niet in Afrika voorkwam. Bij ons in Europa wordt hij al sinds 1800 gekweekt.

Eigenschappen

De valse christusdoorn is winterhard, hoewel hij in zijn jeugd wel gevoelig is voor strenge vorst. De bladeren verschijnen pas vrij laat in de lente. Hij gaat al vanaf drie jaar na de zaai bloeien. De maximale grootte van de boom wordt pas op latere leeftijd bereikt. De valse christusdoorn kan wel 120 - 150 jaar worden. Het hout is tamelijk duurzaam, zwaar, sterk, taai, en splijtvast; het is grof van nerf. Het spinthout is licht van kleur, het kernhout is lichtbruin/oranje.

Bijzonderheden

De valse christusdoorn is een graag geziene park-, laan- en straatboom, die het in een verharde bodem, maar dus ook in ons natte park goed doet. Maar ook op begraafplaatsen wordt deze boomsoort opvallend vaak aangetroffen. In ons land verschijnen ze steeds meer in de gemeente-plantsoenen, omdat ze heel onderhoudsarm zijn. Ze hoeven niet of nauwelijks te

worden gesnoeid en de veel licht doorlatende kroon geeft ook de mogelijkheid om er nog eens iets onder te planten. Bovendien lijken ze met hun lange scherpe doorns zeer vandalismebestendig. En een boomhut bouwen in een valse christusdoorn is ook al geen optie.

De zoete zaden zijn eetbaar. Van bloemen en zaden maakte men (vroeger) een pap om aan voedsel een zoete smaak te geven. De zaden worden ook graag door dieren als muizen, wezels, marters en eekhoorns gegeten. In Amerika brouwde men vroeger bier van de zaden. De oorspronkelijke bewoners aldaar gebruikten het harde en duurzame hout voor onder andere boegen. De valse christusdoorn wordt in Engeland 'Honey locust' genoemd. Dat slaat op de verspreiding door dieren (sprinkhanen) die de zaden bijzonder lekker vinden.

Het hout heeft, als het net gezaagd is, een merkwaardige geur. Maar het is uitstekend hardhout en zelfs geschikt om buitenmeubels van te maken. Er zijn echter veel te weinig van deze bomen in ons land om ze interessant te maken voor de houtindustrie. Overigens geeft de valse christusdoorn wel bruikbaar brandhout.

Tot slot

En wat is de relatie van de Gleditsia met Christus? Volgens de legendes werd de doornenkroon van Christus van deze heester gemaakt. Maar dat betreft dan wel de échte christusdoorn, de *Paliurus spina-christi*, want de valse, die groeide niet in het huidige Israël.

